

İlgili Kanun / Madde
5510 S. SSGSK/13
6098 S.TBK/49
6100 S. HMK/107

TC
YARGITAY
HUKUK GENEL KURULU

Esas No. 2022/10-795
Karar No. 2023/641
Tarihi: 14.06.2023

- BELİRSİZ ALACAK DAVASINDA ANCAK BİR KEZ DEĞER ARTIRIM DİLEKÇESİ VERİLEBİLECEĞİ
- DEĞER ARTTIRIM DİLEKÇESİ VERDİKTEN SONRA İKİNCİ KEZ TALEBİN ARTTIRILMASI İÇİN ISLAH YAPILMASININ GEREKTİĞİ

ÖZETİ O hâlde eldeki davanın yasal dayanağı olan 6100 sayılı Kanun'un 107 nci maddesinin ikinci fıkrasının ilk hâlinde yer alan düzenlemeye göre belirsiz alacak davasını açan davacı, alacağı belirlenebilir hâle geldikten sonra kesin talep sonucunu mahkemeye bildirecektir. Talep sonucunun kesin olarak belirlenmesi genellikle geçici talep sonucunun artırılması şeklinde olacaktır. Kanun talep sonucunun artırılmasına açıkça izin verdiğinden ayrıca karşı tarafın iznine veya ıslah yoluna başvurmasına gerek bulunmamaktadır. Davacı tarafça talep sonucunun kesinleştirilmesi üzerine geçici talep sonucu değil kesin talep sonucu esas alınmalıdır (Pekcanitez, s. 56).

Davacı davalının delillerini sunmasından sonra alacağını belirleyebilir. Bu durum özellikle bilirkişi aracılığı ile zararın tam olarak belirlenmesinden sonra söz konusu olabilir. Ancak bunun için davacı bir kez talep sonucunu belirleyebilme olanağına sahiptir. Birden fazla bilirkişi incelemesi yaptırılmış ise her bilirkişi incelemesinden sonra talep sonucunu yeniden

belirleyebilme hakkına sahip değildir. Davacı talep sonucunu belirledikten sonra artırmaya kalkışrsa bu iddianın genişletilmesi yasağına tâbi olacaktır (Hakan Pekcanitez, Medeni Usul Hukuku, C.II, Onbeşinci Baskı, İstanbul 2017, s. 1052, 1053).

Davacı aceleci davranıp talep sonucunu belirledikten sonra alacağına daha fazla olması gerektiğini düşünerek talep sonucunu artırmaya kalkışrsa karşı tarafın açık iznine ihtiyaç duyacaktır. Kanun talep sonucunun kesin olarak belirlenmesi için davacıya sadece bir kez olanak tanımaktadır. İkinci kez talep sonucu belirlenmek istendiğinde karşı taraf izin vermezse ya da hiç ses çıkarmazsa davacının talep sonucunu artırmak için ıslah yoluna başvurması ve ıslah suretiyle talep sonucunu artırması mümkündür (Pekcanitez, Medeni Usul Hukuku, s. 1066).

DAVA: Taraflar arasındaki maddi ve manevi tazminat davasından dolayı yapılan yargılama sonunda İlk Derece Mahkemesince davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

Kararın davalı Engin Koyuncu vekili tarafından istinaf edilmesi üzerine Bölge Adliye Mahkemesince istinaf başvurusunun esaslan reddine karar verilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi kararı davalı Engin Koyuncu vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 10. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonunda bozulmuş, İlk Derece Mahkemesi tarafından Özel Daire bozma kararına karşı direnilmiştir.

Direnme kararı davalı Engin Koyuncu vekilince temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten sonra Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan gündem ve dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacılar vekili dava dilekçesinde; müvekkillerinin murisi Şeref Gavaz'ın davalı İsmail Hakkı Topaloğlu'na ait olup davalı şirket tarafından üstlenilen inşaatta 03.10.2009 tarihinde meydana gelen kaza sonucunda vefat ettiğini, Antalya 11. Asliye Ceza Mahkemesinin 2010/29 Esas, 2014/660 Karar sayılı kararı ile davalılar İsmail Hakkı Topaloğlu ve Engin Koyuncu'nun taksirle ölüme sebebiyet verme suçundan adli para cezası ile cezalandırılmalarına karar verildiğini, müvekkillerinin meydana gelen kaza nedeniyle büyük acı ve ızdırap yaşadıklarını, davanın belirsiz alacak davası olarak açıldığını ileri sürerek davacı eş Fatma Gavaz yönünden 1.000,00 TL maddi, 40.000,00 TL manevi; davacı çocuklar Buse ve Halil Gavaz yönünden 1.000,00'er TL maddi, 30.000'er TL manevi ve davacı baba Halil Gavaz

yönünden ise 1.000,00 TL maddi, 40.000,00 TL manevi tazminatın yasal faizi ile birlikte davalılardan müştereken ve müteselsilen tahsiline karar verilmesini talep etmiş, 08.10.2018 havale tarihli talep artırımı dilekçesinde maddi tazminat talebini davacı eş Fatma Gavaz yönünden 181.769,49 TL'ye, çocuk Buse Gavaz yönünden 69.384,50 TL'ye ve çocuk Halil Gavaz yönünden ise 39.067,71 TL'ye yükseltmiştir. Davacılar vekili 27.06.2019 havale tarihli talep artırımı dilekçesinde maddi tazminat taleplerini tekrar arttırarak eş Fatma Gavaz yönünden 219.748,45 TL, çocuk Buse Gavaz yönünden 79.007,70 TL, çocuk Halil Gavaz yönünden 42.460,06 TL maddi tazminatın yasal faizi ile birlikte davalılardan müştereken ve müteselsilen tahsiline karar verilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP

1. Davalılar İsmail Hakkı Topaloğlu ve Haziran İnşaat Madencilik Taahhüt Tic. ve San. Ltd. Şti. vekili; müvekkili İsmail Hakkı Topaloğlu yönünden davanın husumet yokluğu nedeniyle reddi gerektiğini, davalı şirketin meydana gelen kazada kusurunun bulunmadığını, Antalya 11. Asliye Ceza Mahkemesinin 2010/29 Esas, 2014/660 Karar sayılı kararının müvekkili İsmail Hakkı Topaloğlu tarafından temyiz edilmesi nedeniyle ceza dosyasının sonucunun bekletici mesele yapılması gerektiğini belirterek davanın reddini savunmuştur.

2. Davalı Engin Koyuncu vekili; müvekkilinin proje müellifi olduğunu, şantiye şefi olmadığını, bu nedenle meydana gelen kazada kusurunun bulunmadığını belirterek davanın reddini savunmuştur.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

A. İlk Derece Mahkemesi Kararı

İlk Derece Mahkemesinin 17.07.2019 tarihli ve 2016/369 Esas, 2019/541 Karar sayılı kararı ile Antalya 3. Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan ancak Mahkemece görevli mahkemenin İş Mahkemesi olduğu belirtilerek verilen görevsizlik kararının Yargıtay (Kapatılan) 21. Hukuk Dairesince onanması üzerine sürdürülen yargılama sonucu davanın belirsiz alacak davası olarak açılması nedeniyle yargılama sırasında bir kez talep artırımı yapılabileceğinden 27.06.2019 tarihli dilekçenin ıslah dilekçesi olarak kabul edildiği, davacıların murisi Şeref Gavaz'ın hizmet akdine bağlı olmaksızın kendi nam ve hesabına çalıştığı sırada iş kazasının meydana gelmesi nedeniyle davalılar ile arasında işçi-işveren ilişkisi bulunmadığı, 03.10.2009 tarihinde murisin dava dışı Ayhan Uğuz'un davalı şirketin sahibi olan davalı İsmail Hakkı Topaloğlu'ndan aldığını belirttiği dairenin yangın merdivenine açılan kapının altındaki boşluğa mermer yapmak için inşaatta olduğu sırada hazırladığı mermerin kapının altına uyup uymadığını kontrol etmek amacıyla kapıyı açmak isterken boşluğa düşerek vefat ettiği, Kurum müfettişi tarafından hazırlanan inceleme raporunda murisin % 40; davalılar İsmail Hakkı Topaloğlu ve Engin Koyuncu'nun % 60 kusurlu olduğunun belirtildiği, mahkemece alınan bilirkişi heyet raporunda ise boşluktan düşme ihtimalini öngörebilecek durumda olmasına rağmen kişisel güvenliğini ihmâl ederek tedbirsiz ve dikkatsiz davranan

murisin % 40; gerekli ikaz ve uyarılarda bulunmayan daire sahibi dava dışı Ayhan Uğuz'un % 10; inşaat mimari projesini yapan ve inşaat işlerinin projeye uygun yapılıp yapılmadığını denetlediğini beyan eden ve ceza yargılaması sonucunda mahkumiyet kararı kesinleşen davalı Engin Koyuncu'nun % 5; yangın merdiveni boşluğunu geçici korkuluklarla güvenli hâle getirmeyen daire sahiplerini ve bu kişilerin tadilat için anlaşmaya vardığı kişileri uyarılmayan, bilgilendirmeyen ve inşaat alanında tam bir otorite sağlamayan davalı şirketin ise (şirket yetkilisi İsmail Hakkı Topaloğlu'nun % 5 oranında sorumluluğu bulunmakla) % 45 oranında kusurlu olduğu, ceza dosyasındaki kusur raporları ile eldeki davadaki kusur raporu arasında davalıların kusur oranlarına ilişkin farklı tespitler olsa da tüm raporlarda murisin % 40 oranında kusurlu olduğunun belirtilmesi ve davalıların kusur oranlarının açılacak rücu tazminat davasında değerlendirilmesinin mümkün olması nedeniyle yeni bir kusur raporu alınmasına gerek olmadığı, murisin kendisine ait işyerindeki ücretinin asgari ücretin 1,6 katı olduğu, aktüer hesap yapılırken davalıların 5510 sayılı Kanun kapsamında üçüncü kişi konumunda olmaları nedeniyle davacı hak sahipleri eş ve çocukların iş kazası nedeniyle bağlanan ilk peşin sermaye değerinin yarısının davalıların toplam kusuru olan % 60 oranına göre mahsubu gerektiği, bu esaslar çerçevesinde hazırlanan aktüerya hesap raporunun hükme esas alındığı, öte yandan sigortalı murisin eşi, çocukları ve babasının yaşadığı acının telafisi amacıyla kusur oranları da gözetilerek manevi tazminata hükmedilmesi gerektiği gerekçesiyle davanın kısmen kabulü ile davacı eş Fatma Gavaz yönünden 219.748,45 TL maddi ve 25.000,00 TL manevi; davacı çocuk Buse Gavaz yönünden 79.007,70 TL maddi ve 15.000,00 TL manevi; davacı çocuk Halil Gavaz yönünden 42.460,06 TL maddi ve 15.000,00 TL manevi ve davacı baba Halil Gavaz yönünden 20.000,00 TL manevi tazminatın kaza tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte davalılardan müteselsilen tahsiline, davacı baba Halil Gavaz'ın maddi tazminat talebinin reddine karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

A. İstinaf Yoluna Başvuranlar

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davalı Engin Koyuncu vekili istinaf başvurusunda bulunmuştur.

B. Gerekçe ve Sonuç

Bölge Adliye Mahkemesinin 19.03.2020 tarihli ve 2019/2425 Esas, 2020/855 Karar sayılı kararı ile davalıların ve dava dışı üçüncü kişinin kusur oranları yönünden rücu davasında değerlendirilme yapılabileceği, İlk Derece Mahkemesince hükmolunan maddi ve manevi tazminat miktarlarından davalı Engin Koyuncu'nun diğer davalılarla birlikte müştereken ve müteselsilen sorumlu tutulmasında isabetsizlik olmadığı, kararda vakıa ve hukuki değerlendirme bakımından kanuna aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davalı Engin Koyuncu vekilinin istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir.

V. BOZMA VE BOZMADAN SONRAKİ YARGILAMA SÜRECİ

A. Bozma Kararı

1. Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davalı Engin Koyuncu vekili temyiz isteminde bulunmuştur.

2. Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile "... Dava sigortalının vefatı nedeniyle hak sahiplerinin maddi ve manevi zararlarının giderilmesi istemine ilişkindir.

1- 6100 sayılı H.M.K.'nin 107. maddesinde düzenlenen belirsiz alacak davası, özellikle zararın baştan belirlenemediği ancak bir incelemeden sonra zararın tam olarak tespitinin mümkün olduğu tazminat taleplerinde söz konusu olur. Alacaklının böylesi bir davayı açabilmesi için alacağının miktarını tam ve kesin olarak belirlemesinin objektif olarak mümkün olmaması gerekir. Alacak miktarı biliniyorsa yada bilinebilecek durumda ise böyle bir dava açılmaz. Çünkü bu durumda her davada arandığı gibi hukuki yarar aranacak olup alacak miktarının biliniyor yada bilinebilecek olması halinde davacının hukuki yararından söz edilemez.

Belirsiz alacak davasında yapılan yargılama sırasında alacağın miktarının tam olarak belirlenmesi ile davacı talebini iddianın genişletilmesi yasağına tabi olmaksızın artırabilecektir. Alacağın belirli hale gelmesi sonrasında ortaya çıkan yeni talep eksik belirtilirse davacının bundan sonraki yeni artırma isteği iddianın genişletilmesi yasağıyla karşılaşacaktır. Çünkü böylesi bir durumda alacağın belirsizliği değil davacının kendi ihmalden kaynaklanan bir durum söz konusudur.

Somut olayda davacıların maddi tazminat istemini belirsiz alacak davası olarak açtığı, davacıların maddi tazminat alacaklarının 22.09.2018 tarihli rapor ile bilindir hale gelmesi üzerine davacılar vekilinin 08.10.2018 tarihli dilekçesiyle maddi tazminat istemlerini neticeten sigortalının eşi için 181.769,49 TL'ye çocuğu Buse için 69.384,50 TL'ye ve çocuğu Halil için 39.067,71 TL'ye artırdığı halde; 27.06.2019 tarihli dilekçesiyle maddi tazminat istemlerini neticeten sigortalının eşi için 219.748, 45 TL'ye, çocuğu Buse için 79.007,70 TL'ye ve çocuk Halil için 42.460,06 TL'ye artırdığı anlaşılmakla; davacıların maddi tazminat istemlerinin 22.09.2018 tarihli raporla bilindir hale gelmesi akabinde taleplerini arttırmış olmasına göre davacılar vekilinin ilk talep artırımı dilekçesine itibarla karar verilmesi gerekirken ikinci talep artırımı dilekçesine itibarla karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olmuştur.

2- Taraflar arasında kusurun aidiyeti ve oranı noktasında uyuşmazlık bulunduğu anlaşılmaktadır. Bilindiği üzere gerek kaza tarihinde yürürlükte olan 818 sayılı Borçlar Kanunu 53. Maddesi gerekse de yargılama sırasında yürürlüğe giren 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu 74. maddesi hükmü gereğince, hukuk hâkimi kesinleşen ceza mahkemesi kararındaki maddi olgu ile bağlıdır. Ceza mahkemesi kendine has usuli olanakları nedeniyle hükme esas aldığı maddi olayların varlığını saptamada daha geniş yetkilere sahiptir. Bu nedenle, hukuk hakiminin, ceza

hakiminin fiilin hukuka aykırılığını ve illiyet bağı saptayan maddi vakia konusundaki kabulü ve ceza mahkemesinin kabul ettiği olayın gerçekleşme şekli diğer bir deyişle maddi vakianın kabulü konusunda kesinleşmiş olan bir mahkumiyet veya maddi vakia tespiti yapan beraat hükmüyle bağlı olacağı hem ilmi (Prof Dr. Kemal Gözler, “Res Judicata’nın Türkçesi Üzerine”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 56, Sayı 2, 2007, s.45-61) hem de kökleşmiş kazai içtihatlarla benimsenmiş bulunmaktadır.

Öte yandan bu tür iş kazalarında kusurun belirlenmesinde, kabul edilen maddi olgular doğrultusunda; tarafların kusur oran ve aidiyetleri işçi sağlığı ve iş güvenliği konularında uzman bilirkişilerden alınacak bilirkişi raporu uyarınca saptanmalıdır. Kusur durumu saptanırken, iş güvenliği mevzuatına göre hangi önlemlerin alınması gerektiğinin, bu önlemlerin işverence alınıp alınmadığının ve alınmış önlemlere sigortalı işçinin uyup uymadığının, 5510 sayılı Kanununun 21.maddesi ile kaza tarihinde yürürlükte olan 4857 sayılı Kanunun 77.maddesi ile İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü hükümleri çerçevesinde değerlendirilerek belirlenmesi ve oluşa uygun kusur raporu alınması gerekir.

Somut olayda, dava harici Ayhan Uğuz’un, proje sorumlusunun davalı Engin Koyuncu olduğu, davalı İsmail Hakkı Topaloğlu’nun ise yetkilisi olduğu, davalı Haziran İnşaat Şirketinden satın aldığı dairenin yangın merdiveni önüne mermer eşik yaptırmak için davacıların murisi Şeref Gavaz ile anlaştığı, olay günü Şeref’in yangın merdiveni kapısını açarak mermer eşiği yerleştirmek istediği sırada, kapının tam açılmaması üzerine yarım açılan kapı aralığından kapı arkasına geçip kapı arkasında bulunan klima bağlantı hortum ve kordonlarını itmeye çalıştığı esnada dengesini kaybetmesi neticesinde bulunduğu yangın merdiveni etrafına korkuluk yapılmamış olması nedeniyle, merdiven boşluğundan düşerek vefat ettiği anlaşılmıştır. Dosya kapsamındaki bilgi ve belgelere sigortalı Şeref’in bağımsız çalışan olduğunun anlaşılmasına göre iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin büyük çoğunluğunun kendisi tarafından alınması gerektiği açıktır. Nitekim aynı olayla ilgili karara bağlanan ve Yargıtay denetiminden geçip, onanarak kesinleşen Antalya 11. Asliye Ceza Mahkemesininin 2010/29 E- 2014/660 K sayılı dosyasında hükme esas alınan bilirkişi raporuna göre de müteveffa sigortalının birinci derecede asli, sanık Engin Koyuncu ve İsmail Hakkı Topaloğlu ile daire Sahibi Ayhan Uğuz’un ikinci derece tali kusurlu oldukları tespit edilmiştir İş bu temyize konu dava dosyasında alınan rapora göre ise davalı Haziran İnşaat Şirketininin %45 (Bu Kusurun %5’inin davalı İsmail Hakkı Topaloğlu’na ait olduğu) davalı Engin Koyuncu’nun %5, dava harici Ayhan Uğuz’un %10 ve müteveffa sigortalının %40 oranında kusurlu olduğu kabul edilmiş ise de; itibar edilen kusur raporunda belirlenen kusur oranlarının olayın oluşuna uygun olmadığı anlaşılmaktadır.

Bu açıklamalar doğrultusunda mahkemece yapılacak iş, yukarıda açıklanan olguları dikkate alacak şekilde olayın oluşuna uygun kusur oranlarının tespiti için dosyanın A sınıf iş güvenliği uzmanlarından oluşturulacak heyete tevdi edilerek

kusur raporu almaktan ibarettir.

3- Öte yandan, maddi tazminat alacağının belirlenmesinde davacının ilk talep artırım dilekçesinin dayanağını oluşturan bu yönle de maddi tazminat yönünden davalı lehine usuli kazanılmış hak oluşturan 22.09.2018 tarihli hesap raporuna, tespit edilecek kusur oranları uygulanıp, yine bu raporda işlemiş devre sonu olarak kabul edilen tarih değiştirilmeden, SGK tarafından davacılara bağlanan gelirin rücuyla kabil kısmının tenzili ile davacıların maddi tazminat alacaklarının tespitine karar verilmesi aynı zamanda davalı İsmail Hakkı Topaloğlu ile Haziran İnşaat Şirketinin ilk derece mahkemesince verilen karara karşı istinaf ve temyiz itirazlarının bulunmaması nedeniyle, davacıların iş bu davalılara karşı kazandıkları usuli kazanılmış hakların da verilecek kararda gözetilmesi gerekmektedir.

Mahkemece bu maddi ve hukuki olgular gözetilmeksizin, eksik inceleme ve araştırma ile yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.

O halde, davalı Engin Koyuncu vekilinin bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul edilmeli ve bu aşamada temyiz itirazlarının sair yönleri incelenmeksizin Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 9. Hukuk Dairesinin istinaf başvurusunun esaslan reddine ilişkin kararının kaldırılarak İlk Derece Mahkemesince verilen hüküm bozulmalıdır...." gerekçesiyle karar bozulmuştur.

B. İlk Derece Mahkemesince Verilen Direnme Kararı

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; önceki gerekçeye ilaveten ceza dosyasında bulunan beş bilirkişi raporunun ikisinde davacıların murisinin asli, üçünde tali kusurlu olduğunun belirtildiği, öte yandan davacıların murisinin asli kusurlu olduğu belirtilen iki bilirkişi raporunun birinde ise davalı İsmail Hakkı Topaloğlu'nun da asli kusurlu olduğunun bildirildiği ancak Antalya 11. Asliye Ceza Mahkemesinin 2010/29 Esas, 2014/660 Karar sayılı kararında hangi bilirkişi raporunun hükme esas alındığının açıklanmadığı, sadece İsmail Hakkı Topaloğlu ve Engin Koyuncu'nun davacıların murisinin ölümünde birlikte kusurlu olduğunun belirtildiği, davacıların murisinin kusuruna dair değerlendirme bulunmadığı, ceza dosyasında tespit edilen maddi vakıaların hukuk hakimini bağlayacağı, zira davacıların murisinin mermer eşik yapacağı dairenin yangın merdivenine açılan kapı önündeki merdiven boşluğuna mimari projeye göre yapılması zorunlu kafes ve korkuluk sisteminin yapılmaması nedeniyle kazanın meydana geldiği hususuna gerekçeli kararda yer verildiği, bu itibarla davacıların murisinin sırf bağımsız çalışıyor olması sebebiyle iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin çoğu tedbiri alması gerektiği belirtilerek yeniden bilirkişi raporu alınmasının gerektiğine dair bozma kararının somut olaya uygun olmadığı, hesap raporunda belirtilen maddi tazminat miktarlarının hüküm altına alınmasının dosya kapsamına uygun olduğu, diğer taraftan davacılar vekilinin 22.09.2018 tarihli aktüerya bilirkişi raporuna itiraz ettiğini belirterek 08.10.2018 tarihli talep artırım dilekçesi sunması üzerine alınan 10.12.2018 tarihli ek hesap bilirkişi raporunda ölüm aylığı ve gelirleri

belirlendikten sonra ilk peşin sermaye değerinin tespiti için araştırma yapılmasının istenilmesi sonrasında eksiklikler tamamlanarak alınan 07.04.2019 tarihli ikinci ek hesap bilirkişi raporuna göre davacılar vekili tarafından 27.06.2019 tarihinde ikinci talep artırımı dilekçesinin verildiği gözetildiğinde davacıların ilk talep artırımı dilekçesini sunduğu tarihte ölüm gelirin ilk peşin sermaye değerinin dosyada bulunmadığı anlaşıldığından 6100 sayılı Kanun'un 107 nci maddesinin ikinci fıkrası gereğince bahsi geçen tarihte alacağın miktar veya değerinin tam ve kesin olarak belirlenebilmesinin mümkün olmadığı, bu nedenle ikinci talep artırımı dilekçesinin esas alınması gerektiği, kaldı ki ilk dilekçe talep artırımı dilekçesi olarak kabul edilmiş olsa dâhi belirsiz alacak davasında davanın ıslahına yasal engel bulunmadığı gerekçesiyle direnme kararı verilmiştir.

V.TEMYİZ

A. Temyiz Yoluna Başvuranlar

Direnme kararına karşı süresi içinde davalı Engin Koyuncu vekili tarafından temyiz isteminde bulunulmuştur.

B. Temyiz Sebepleri

Davalı Engin Koyuncu vekili, müvekkilinin mimari proje müellifi olduğunu, uygulama sorumluluğunun bulunmadığını, kaldı ki mimari projede bir eksiklik olmadığını, dava dışı Ayan Uğuz'un yüklenici şirketten satın aldığı dairenin yangın merdiveni önüne eşik yaptırmak için bağımsız çalışan olan davacıların murisi Şeref Gavaz ile anlaşığı, murisin inşaatta kimsenin bulunmadığı ve çalıştığından haberdar olmadığı pazar günü emniyet önlemlerini almadan çalıştığı sırada inşaatın düşerek vefat ettiğini, kazanın murisin ve daire sahibinin önlem almaması nedeniyle meydana geldiğini, murisin bağımsız çalışması nedeniyle müvekkilinin kusurunun bulunmadığını, İlk Derece Mahkemesince kusur oranının tespiti için uzman bilirkişilerden rapor alınmadığını, Asliye Ceza Mahkemesi tarafından alınan bilirkişi raporunda muris asli kusurlu bulunmuşken eldeki davada yüklenici şirket ile eşit kusurlu kabul edilmesinin doğru olmadığını, talep artırımı dilekçesinde yasal sınıra aşıldığını, talep artırımı dilekçesinde talep tarihi dikkate alınmadan işleyecek faize karar verilmesinin hatalı olduğunu, davacıların murisinin birinci derecede kusurlu olduğu kabul edilerek taleplerin değerlendirilmesi gerektiğini belirterek direnme kararının bozulmasını talep etmiştir.

C. Uyuşmazlık

Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık;

1-Belirsiz alacak davası olarak açılan eldeki davada maddi tazminat miktarının 22.09.2018 tarihli bilirkişi raporuyla mı yoksa 07.04.2019 tarihli ikinci ek bilirkişi raporuyla mı tam ve kesin olarak belirlenebilir hâle geldiği; buradan varılacak sonuca göre 08.10.2018 tarihli ilk talep artırımı dilekçesine mi yoksa 27.06.2019 tarihli dilekçenin ıslah dilekçesi mi yahut ikinci talep artırımı dilekçesi mi olduğu belirlenip buna göre bu dilekçeye mi itibar edilmesi gerektiği,

2-Davacıların murisinin çalışma şekli, olayın oluşu, ceza davasındaki maddi olgunun hukuk hâkimini bağladığı ve davacıların murisi Şeref Gavaz'ın bağımsız çalışan olduğu gözetildiğinde iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin büyük çoğunluğunun davacıların murisi tarafından alınması gerektiğinin kabulünün dosya kapsamına uygun olup olmadığı; buradan varılacak sonuca göre A sınıf iş güvenliği uzmanından oluşacak bilirkişi heyetinden olayın oluşuna uygun kusur oranlarının tespiti için yeniden rapor alınmasının gerekip gerekmediği noktalarında toplanmaktadır.

D. Gerekçe

1. İlgili Hukuk

1. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (6100 sayılı Kanun) 107 nci maddesi

2. Mülga 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun (818 sayılı Kanun) 53 üncü maddesi [6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun (6098 sayılı Kanun) 74 üncü maddesi].

3. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun (5510 sayılı Kanun) 13 ve 21 inci maddeleri.

2. Değerlendirme

a. (1) numaralı uyuşmazlık yönünden

1. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 107 nci maddesiyle mülga 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda yer almayan yeni bir dava türü olarak belirsiz alacak ve tespit davası kabul edilmiştir.

2. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun “Belirsiz alacak ve tespit davası” başlıklı 107 nci maddesinin 28.07.2020 tarihli ve 31199 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 7251 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (7251 sayılı Kanun) ile değiştirilmeden önceki metninde;

“(1)Davanın açıldığı tarihte alacağın miktarını yahut değerini tam ve kesin olarak belirleyebilmesinin kendisinden beklenemeyeceği veya bunun imkânsız olduğu hâllerde, alacaklı, hukuki ilişkiyi ve asgari bir miktar ya da değeri belirtmek suretiyle belirsiz alacak davası açabilir.

(2)Karşı tarafın verdiği bilgi veya tahkikat sonucu alacağın miktarı veya değerinin tam ve kesin olarak belirlenebilmesinin mümkün olduğu anda davacı, iddianın genişletilmesi yasağına tabi olmaksızın davanın başında belirtmiş olduğu talebini artırabilir.

(3)Ayrıca, kısmi eda davasının açılabilirdiği hâllerde, tespit davası da açılabilir ve bu durumda hukuki yararın var olduğu kabul edilir.” düzenlenmesi bulunmakta iken 7251 sayılı Kanun'un 7 nci maddesi ile madde başlığı “Belirsiz alacak davası”; ikinci fıkrası “(2) Karşı tarafın verdiği bilgi veya tahkikat sonucu alacağın miktarı veya değerinin tam ve kesin olarak belirlenebilmesi mümkün olduğunda, hâkim tarafından tahkikat sona ermeden verilecek iki haftalık kesin süre içinde davacı, iddianın genişletilmesi yasağına tabi olmaksızın talebini tam ve kesin olarak

belirleyebilir. Aksi takdirde dava, talep sonucunda belirtilen miktar veya değer üzerinden görülüp karara bağlanır.” şeklinde değiştirilmiş, maddenin üçüncü fıkrası ise yürürlükten kaldırılmıştır.

3. Hükümet tasarısında yer almayan bu madde, Türkiye Büyük Millet Meclisi Adalet Komisyonu tarafından esasen baştan miktar veya değeri tam tespit edilemeyen bir alacakla ilgili hak arama durumunda olan kişinin, hukuk sisteminde karşılaştığı güçlüklerin bertaraf edilerek hak arama özgürlüğü çerçevesinde mümkün olduğunca en geniş şekilde korunmasının sağlanması gerekçesi ile ihdas edilmiş ve kanunlaşmıştır.

4. Davanın belirsiz alacak davası türünde açılabilmesi için davanın açıldığı tarih itibarıyla uyuşmazlığa konu alacağın miktar veya değerinin tam ve kesin olarak davacı tarafça belirlenememesi gereklidir. Belirleyememe hâli, davacının gerekli dikkat ve özeni göstermesine rağmen miktar veya değer belirlenmesinin kendisinden gerçekten beklenmemesi durumuna ya da objektif olarak imkânsızlığa dayanmalıdır.

5. Madde gerekçesinde; “Bu davanın kabul edilmesinin artık salt hukukî korumanın ötesine geçilerek “etkin hukukî koruma”nın gündeme gelmiş olmasının da bunu gerektirdiği belirtildiği gibi, hak arama durumunda olan kişi, talepte bulunacağı hukukî ilişkiyi, muhatabını ve bu ilişkiden dolayı talep edeceği miktarı aşarî olarak bilmesine ve tespit edebilmesine rağmen, alacağının tamamını tam olarak tespit edemeyebilecektir. Belirsiz alacak ve tespit davalarına ilişkin hükümlerin mukayeseli hukukta da yer aldığı dikkate alınarak, davanın açıldığı tarihte alacağın miktarını yahut değerini tam ve kesin olarak belirleyebilmesinin kendisinden beklenemeyeceği veya bunun imkânsız olduğu hâllerde, alacaklının, hukukî ilişki ile aşarî bir miktar ya da değer belirterek belirsiz alacak davası açabilmesi kabul edilmiştir. Alacaklının bu tür bir dava açması için, dava açacağı miktar ya da değeri tam ve kesin olarak gerçekten belirlemesi mümkün olmamalı ya da bu objektif olarak imkânsız olmalıdır. Belirsiz alacak veya tespit davası açıldıktan sonra, yargılamanın ilerleyen aşamalarında, karşı tarafın verdiği bilgiler ve sunduğu delillerle ya da delillerin incelenmesi ve tahkikat işlemleri sonucu (örneğin, bilirkişi ya da keşif incelemesi sonrası), baştan belirsiz olan alacak belirli hâle gelmişse, davacının, iddianın genişletilmesi yasağına tabi olmaksızın davanın başında belirtmiş olduğu talebini artırabilmesi benimsenmiştir.” şeklindeki açıklamayla alacağın belirsiz olup olmadığı ile ilgili olarak bazı kıstaslar kabul edilmiştir.

6. Bu kıstaslar; davanın açıldığı tarihte alacağın miktarını yahut değerini tam ve kesin olarak belirleyebilmesinin;

i. Davacının kendisinden beklenememesi,

ii. Bunun olanaksız olması,

iii. Açıkça karşı tarafın verdiği bilgi veya tahkikat sonucu alacağın miktarı ve değerinin tam ve kesin olarak belirlenebilmesinin mümkün olması olarak belirtilmektedir.

7. Belirsiz alacak davasının getirdiği en önemli etkin koruma, usul ekonomisi ve hak arama özgürlüğüne hizmet etmesi yanında davacının yüksek yargılama giderlerine katlanma ve dava konusu hakkın zamanaşımına uğrama riskini azaltmasıdır.

8. Zira zamanaşımı süresi, belirsiz alacak davası açılması ile tüm alacak için kesildiğinden davacının belirleyemediği alacağının zamanaşımına uğraması söz konusu olmayacaktır (Hakan Pekcanıtez, Belirsiz Alacak Davası, 2011, s. 26-31).

9. Bu noktada usul kanunlarında yapılacak değişikliklerin zaman bakımından uygulanması ile ilgili açıklama yapılması faydalı olacaktır.

10. Usul hukuku alanında geçerli temel ilke, yargılamaya ilişkin usul hükümlerinin derhâl yürürlüğe girmesidir. Bu ilkenin benimsenmesinin nedeni ise bu kanun hükümlerinin kamu düzeni ile yakından ilgili olduğu, daima eskisinden daha iyi ve amaca en uygun olduğu fikri ile kanun koyucunun, fertlere ait olan hakların yeni usul hükümleri ile daha önce yürürlükte olan kanundan daha iyi ve daha adil bir şekilde korunacağına ilişkin inancıdır.

11. Usul kurallarının zaman bakımından uygulanmasında derhâl uygulanırlık kuralı ile birlikte dikkate alınması gereken bir husus da yeni usul kuralı yürürlüğe girdiğinde ilgili “usul işleminin tamamlanıp tamamlanmadığı”dır.

12. Hemen belirtilmelidir ki dava, dava dilekçesinin mahkemeye verilmesiyle başlayan ve bir kararla (veya hükümle) sonuçlanıncaya kadar devam eden çeşitli usul işlemlerinden ve aşamalarından oluşmaktadır. Yargılama sırasındaki her usul işlemi ayrı ayrı ele alınıp değerlendirmeye tâbi tutulmalıdır.

13. Bir usul işlemi yargılama sırasında yapılmaya başlanıp tamamlandıktan sonra yeni bir usul kuralı yürürlüğe girerse söz konusu işlem geçerliliğini korur. Başka bir deyişle tamamlanmış usul işlemleri yeni yürürlüğe giren usul hükmünden (veya kanunundan) etkilenmez. Buna karşın bir usul işlemine başlanmamış veya başlanmış olup da henüz tamamlanmamış ise yeni usul hükmü (veya kanunu) hemen yürürlüğe gireceğinden etkilenir. Çünkü usule ilişkin kanunlar -tersine bir kural benimsenmediği takdirde- genel olarak hemen etkili olup uygulanırlar (Saim Üstündağ, Medeni Yargılama Hukuku, Cilt I, İstanbul 1997, s. 73 ilâ 78).

14. Yapılan açıklama ve ilkelere uygun olarak 6100 sayılı Kanun'un “Zaman bakımından uygulanma” başlığını taşıyan 448 inci maddesinin birinci fıkrası da, “Bu Kanun hükümleri, tamamlanmış işlemleri etkilememek kaydıyla derhâl uygulanır” hükmünü içermektedir. Bu madde hükmüne göre kanunda aksine bir düzenleme getirilmediği takdirde yeni usul hükümlerinin tamamlanmış usul işlemlerine bir etkisi olmayacak, önceki kanuna veya hükümlere göre yapılmış ve tamamlanmış olan işlemler geçerliliğini koruyacaktır. Buna karşın tamamlanmamış usul işlemleri yeni kanun hükümlerine göre yapılacaktır. Nitekim aynı hususlar Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 18.03.2021 tarihli ve 2017/4-1397 Esas, 2021/292 Karar ile 27.12.2022 tarihli ve 2022/(22)9-668 Esas, 2022/1841 Karar sayılı kararında da vurgulanmıştır.

15. Diğer taraftan belirsiz alacak davasını açan davacı, alacağı belirlenebilir hâle geldikten sonra kesin talep sonucunu mahkemeye bildirecektir. Talep sonucunun kesin olarak belirlenmesi genellikle geçici talep sonucunun artırılması şeklinde olacaktır. Kanun talep sonucunun artırılmasına açıkça izin verdiğinden ayrıca karşı tarafın iznine veya ıslah yoluna başvurulmasına gerek bulunmamaktadır. Davacı tarafça talep sonucunun kesinleştirilmesi üzerine geçici talep sonucu değil kesin talep sonucu esas alınmalıdır (Pekcanitez, s. 56).

16. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 107 nci maddesinin ikinci fıkrası ile tahkikatın sona ermesine kadar davanın başında belirtilen talebin artırılabilmesi kabul edilmişken 7251 sayılı Kanun'un 7 nci maddesi ile maddenin ikinci fıkrasında yapılan değişiklikle talep sonucunun belirlenmesi mümkün olduğunda hâkim tarafından tahkikat sona ermeden verilecek iki haftalık kesin süre içinde davacının talebini artırabileceğine dair düzenleme yapılmıştır.

17. Bu açıklamalara göre 28.07.2020 tarihinde yürürlüğe giren 7251 sayılı Kanun'un 7 nci maddesi ile 6100 sayılı Kanun'un 107 nci maddesinin ikinci fıkrasında yapılan değişiklikle talep sonucunun belirlenmesi mümkün olduğunda hâkim tarafından tahkikat sona ermeden verilecek iki haftalık kesin süre içinde davacının talebini artırabileceğine dair düzenleme yapılmış ise de kanunların geriye yürümemesi ilkesi ve talep artırımının yapılmakla tamamlanmış usuli işlem olması nedeniyle eldeki davada talep artırım dilekçelerinin tarihi itibarıyla bu yeni hükmün uygulanamayacağı kabul edilmelidir.

18. O hâlde eldeki davanın yasal dayanağı olan 6100 sayılı Kanun'un 107 nci maddesinin ikinci fıkrasının ilk hâlinde yer alan düzenlemeye göre belirsiz alacak davasını açan davacı, alacağı belirlenebilir hâle geldikten sonra kesin talep sonucunu mahkemeye bildirecektir. Talep sonucunun kesin olarak belirlenmesi genellikle geçici talep sonucunun artırılması şeklinde olacaktır (Pekcanitez, s. 56).

19. Somut olayda davacı vekilinin belirsiz alacak davası olarak açtığı davada davacı eş Fatma Gavaz yönünden 1.000,00 TL maddi, 40.000,00 TL manevi; çocuklar Buse ve Halil Gavaz yönünden 1.000,00'er TL maddi, 30.000,00'er TL manevi ve baba Halil Gavaz yönünden ise 1.000,00 TL maddi, 40.000,00 TL manevi tazminatın davalılardan tahsiline karar verilmesini talep ettiği, yargılama sırasında alınan 22.09.2018 tarihli bilirkişi raporunda hesaplanan maddi tazminat miktarlarına ve davacı baba Halil Gavaz yönünden hesaplama yapılmamasına itiraz ederek 08.10.2018 tarihli talep artırım dilekçesi ile bu rapor doğrultusunda davacı eş Fatma Gavaz yönünden maddi tazminat miktarını 181.769,49 TL'ye, çocuk Buse Gavaz yönünden 69.384,50 TL'ye, çocuk Halil Gavaz yönünden 39.067,71 TL'ye yükselttiği, ardından İlk Derece Mahkemesince taraf vekillerinin itirazları yerinde görülerek getirilen belgeler de dikkate alınarak düzenlenen 07.04.2019 tarihli ek bilirkişi raporu doğrultusunda 27.06.2019 tarihli talep artırım dilekçesiyle ikinci kez talebini arttırarak davacı eş Fatma Gavaz yönünden 219.748,45 TL, çocuk Buse Gavaz yönünden 79.007,70 TL ve çocuk

Halil Gavaz yönünden ise 42.460,06 TL maddi tazminatın davalılardan tahsilini talep ettiği, İlk Derece Mahkemesince ikinci talep arttırım dilekçesine itibar edilerek bu dilekçede belirtilen miktarlar üzerinden hüküm kurulduğu anlaşılmıştır.

20.Yukarıdaki açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; tüm deliller toplanmadan hazırlanan ve davacılar vekili tarafından itiraz edilen 22.09.2018 tarihli bilirkişi raporuyla alacakların tam ve kesin olarak belirlenebilir hâle geldiğinin kabul edilemeyeceği, zira taraf vekillerinin itirazları ve bu rapordan sonra getirilen belgeler kapsamında değerlendirme yapılarak düzenlenen 07.04.2019 tarihli ek bilirkişi raporunda davacıların maddi tazminat alacaklarının daha fazla olduğunun belirlendiği, bu nedenle tazminat alacağı 07.04.2019 tarihli ek bilirkişi raporu ile tam ve kesin olarak belirli hâle geldiğinden bu ek rapor doğrultusunda sunulan 27.06.2019 tarihli talep arttırım dilekçesine hukuki değer atfedilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamaktadır.

21. Hukuk Genel Kurulundaki görüşmeler sırasında davacılar vekilinin 22.09.2018 tarihli bilirkişi raporuna itiraz etmesine rağmen itirazlarının karşılanmasını veya ek rapor alınmasını beklemeden aceleci davranıp 08.10.2018 tarihli talep arttırım dilekçesiyle talep sonucunu belirlediği anlaşıldığından artık 07.04.2019 tarihli ek bilirkişi raporunda alacakların daha fazla çıkması üzerine verdiği 27.06.2019 tarihli ikinci talep arttırım dilekçesine hukuki değer atfedilemeyeceği, bu nedenle 08.10.2018 tarihli ilk talep arttırım dilekçesinin hükme esas alınması gerekirken 27.06.2019 tarihli ikinci talep arttırım dilekçesine göre karar verilmesinin yerinde olmadığı ve direnme kararının bozulması gerektiği ileri sürülmüş ise de bu görüş Kurul çoğunluğu tarafından benimsenmemiştir.

22. Hâl böyle olunca direnme kararı usul ve yasaya uygundur.

23.Bu nedenle (1) numaralı uyuşmazlık yönünden direnme kararı onanmalıdır.

b. (2) numaralı uyuşmazlık yönünden

1. Öncelikle konuya ilişkin mevzuattaki düzenlemeler ve kavramlar üzerinde kısaca durulmasında fayda bulunmaktadır.

2. İş kazası, sigortalının işyerinde iş dolayısıyla ya da işverence yürütülmekte olan işyeri dışındaki çalışması sırasında ortaya çıkan, sigortalının hemen ya da sonradan sakatlığına neden olan olay olarak tanımlanabilir (Türk Hukuk Lûgatı, Cilt I, Ankara 2021, s.605).

3. 01.10.2008 tarihinde yürürlüğe giren ve somut olayda uygulanması gereken 5510 sayılı Kanun'un 13 üncü maddesinde iş kazası;

"a) Sigortalının işyerinde bulunduğu sırada,

b) (Değişik bend:17.04.2008-5754 S.K./8.mad) İşveren tarafından yürütülmekte olan iş nedeniyle sigortalı kendi adına ve hesabına bağımsız çalışıyorsa yürütmekte olduğu iş nedeniyle,

c) Bir işverene bağlı olarak çalışan sigortalının, görevli olarak işyeri dışında başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda,

meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedenen ya da ruhen özüre uğratan olaydır." şeklinde tanımlanmıştır.

4. Madde metninden anlaşılacağı üzere 5510 sayılı Kanun'da düzenlenen iş kazası sayılan hâllerden (b) bendi dışındakiler yönünden kazanın yapılan işle ilgisi aranmamaktadır. İş kazası kavramının Kanun'da bu şekilde geniş düzenlenmesinin sebebi sosyal güvenlik hakkının koruyucu kapsamının mümkün olduğunca genişletilmesinin amaçlanmasıdır.

5. Öte yandan 5510 sayılı Kanun'un 21 inci maddesinin beşinci fıkrası uyarınca iş kazası, meslek hastalığı ve hastalık, üçüncü bir kişinin kusuru nedeniyle meydana gelmişse sigortalıya ve hak sahiplerine yapılan veya ileride yapılması gereken ödemeler ile bağlanan gelirin başladığı tarihteki ilk peşin sermaye değerinin yarısı, zarara sebep olan üçüncü kişilere ve şayet kusuru varsa bunları çalıştıranlara rücu edilir.

6. Bu aşamada ceza mahkemesi kararlarının hukuk davasına etkisi, başka deyişle ceza mahkemesinin hangi kararlarının hukuk mahkemelerini bağlayacağı konusu üzerinde durulması gerekmekte olup ceza mahkemesi kararlarının hukuk mahkemesine (davasına) etkisi, hukukumuzda mülga 818 sayılı Kanun'un 53 üncü maddesinde (6098 sayılı Kanun'un 74 üncü maddesi) düzenlenmiş olup hukuk hâkimi, ceza mahkemesinin kesinleşmiş kararları karşısında ilke olarak bağımsız kılınmıştır.

7. Bu ilke, ceza kurallarının kamu yararı yönünden bir yasağın yaptırımını, aynı uyumsuzluğu kapsamına alan hukuk kurallarının ise kişi ilişkilerinin medeni hukuk alanında düzenlenmesi ve özellikle tazmin koşullarını öngörmesi esasına dayanmaktadır.

8. Mülga 818 sayılı Kanun'un "Ceza Hukuku İle Medeni Hukuk Arasında Münasebet" başlıklı 53 üncü maddesinde; "Hâkim, kusur olup olmadığına yahut haksız fiilin faili temyiz kudretini haiz bulunup bulunmadığına karar vermek için ceza hukukunun mesuliyete dair ahkâmıyla bağlı olmadığı gibi, ceza mahkemesinde verilen beraat kararıyla da mukayyet değildir. Bundan başka ceza mahkemesi kararı, kusurun takdiri ve zararın miktarını tayin hususunda dahi hukuk hâkimini takyit etmez." hükmü yer almakta olup 6098 sayılı Kanun'un 74 üncü maddesinde de aynı düzenleme bulunmaktadır.

9. Bu açık hüküm karşısında ceza mahkemesince verilen beraat kararı, kusur ve derecesi, zarar tutarı, temyiz gücü ve yükletilme yeterliği, illiyet gibi esasların hukuk hâkimini bağlamayacağı konusunda duraksama bulunmamaktadır.

10. Hemen belirtilmelidir ki, hukuk hâkiminin yukarıda açıklanan bu bağımsızlığı sınırsız değildir. Gerek öğretilerde ve gerekse Yargıtayın yerleşmiş içtihatlarında ceza hâkiminin tespit ettiği maddi olaylarla ve özellikle fiilin hukuka aykırılığı konusu ile hukuk hâkiminin tamamen bağlı olacağı kabul edilmektedir. Diğer bir anlatımla maddi olayları ve yasak eylemlerin varlığını belirleyen ceza mahkemesi kararı, taraflar yönünden kesin delil niteliğini taşır.

11. Vurgulamakta yarar vardır ki, hukuk usulü bir şekil hukukudur. Davanın açılması, itirazların ileri sürülmesi, tanıkların ve diğer delillerin bildirilmesi belirli süre koşullarına bağlı kılındığı gibi ikinci tanık listesi verilememesi, iddia ve savunmanın genişletilmesi yasağı gibi yargılamanın süratle sonuçlandırılması gayesi ile belirli kısıtlamalar getirilmiştir. Bunun sonucunda hukuk hâkimi şekli gerçeği arayacak, maddi gerçek öncelikli hedef olmayacaktır. Ancak ceza hâkimi bunun tersine öncelikli hedef olarak maddi gerçeğe ulaşmaya çalışacaktır. O hâlde ceza mahkemesinin maddi nedensellik bağı (illiyet ilişkisi) tespit eden kesinleşmiş hükmünün hukuk hâkimini bağlamasına, 818 sayılı Kanun'un 53 üncü maddesi bir engel oluşturmaz.

12. Yargıtayın yerleşik uygulamasına ve öğretideki genel kabule göre maddi olgunun tespitine ilişkin ceza mahkemesi kararı hukuk hâkimini bağlar. Ceza mahkemesinde bir maddi olayın varlığı ya da yokluğu konusundaki kesinleşmiş kabule rağmen aynı konunun hukuk mahkemesinde yeniden tartışılması olanaklı değildir (Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 15.06.2022 tarihli ve 2019/10-111 Esas, 2022/948 Karar ile 15.12.2022 tarihli ve 2021/10-292 Esas, 2022/1759 Karar sayılı kararları).

13. Somut olayda dava dışı Ayhan Uğuz'un davalı şirketten satın aldığı dairenin yangın merdivenine açılan kapısının altındaki boşluğa mermer eşik yaptırmak üzere anlaştığı davacıların murisi Şeref Gavaz'ın 03.10.2009 tarihinde yaptığı mermeri yerleştirmek isterken yangın merdiveninin kapısının tam açılmaması üzerine kapıyı açmak için kapı arkasına geçerek klima bağlantı hortum ve kordonlarını itmeye çalıştığı sırada dengesini kaybederek korkuluk veya kafes sistemi bulunmayan merdiven boşluğundan düşerek vefat ettiği, Antalya Cumhuriyet Başsavcılığının 2010/1352 Esas sayılı iddianamesi ile davalılar İsmail Hakkı Topaloğlu ve Engin Koyuncu hakkında davacıların murisi Şeref Gavaz'ın taksirle ölümüne sebebiyet verme suçundan cezalandırılmaları istemiyle ceza davası açıldığı, Yargıtay 12. Ceza Dairesi tarafından onanan Antalya 11. Asliye Ceza Mahkemesinin 12.11.2014 tarihli ve 2010/29 Esas, 2014/660 Karar sayılı kararında mimari projede yangın merdiveni boşluğunda koruyucu kafes ve korkuluk sistemi bulunması zorunlu olmasına rağmen binada kafes ve korkuluk sistemi yapılmadan dairelerin sahiplerine teslim edilmesi nedeniyle olayın meydana gelmesinde davalı İsmail Hakkı Topaloğlu'nun asli kusurlu; mimari projedeki koruyucu kafes ve korkuluk sisteminin yapılmasına ilişkin denetim görevini yerine getirmeyen inşaatın mimarı ve proje sorumlusu davalı Engin Koyuncu'nun olayın meydana gelmesinde tali kusurlu olduğu gerekçesiyle davalıların taksirle ölümüne sebebiyet verme suçundan adli para cezası ile cezalandırılmalarına karar verildiği, Kurum müfettişi tarafından hazırlanan inceleme raporunda olayın iş kazası olduğunun ve murisin % 40; davalılar İsmail Hakkı Topaloğlu ve Engin Koyuncu'nun % 60 oranında kusurlu bulunduğu belirtildiği, eldeki davada alınan 10.05.2018 tarihli bilirkişi heyet raporunda ise boşluktan düşme ihtimalini öngörebilecek durumda olmasına

rağmen kişisel güvenliğini ihmâl ederek tedbirsiz ve dikkatsiz davranan murisin % 40; gerekli ikaz ve uyarılarda bulunmayan daire sahibi dava dışı Ayhan Uğuz'un % 10; inşaat mimari projesini yapan ve inşaat işlerinin projeye uygun yapıp yapılmadığını denetlediğini beyan eden ve ceza yargılaması sonucunda mahkumiyet kararı kesinleşen davalı Engin Koyuncu'nun % 5; yangın merdiveni boşluğunu geçici korkuluklarla güvenli hâle getirmeyen daire sahiplerini ve bu kişilerin tadilat için anlaşmaya vardığı kişileri uyarmayan, bilgilendirmeyen ve inşaat alanında tam bir otorite sağlamayan davalı şirketin ise (şirket yetkilisi İsmail Hakkı Topaloğlu'nun % 5 oranında sorumluluğu bulunmakla) % 45 oranında kusurlu olduğunun bildirildiği anlaşılmıştır.

14. İlk Derece Mahkemesince 10.05.2018 tarihli heyet bilirkişi raporunda belirtilen kusur oranlarının dosya kapsamına uygun olduğu, ceza dosyasındaki kusur raporları ile eldeki davadaki kusur raporu arasında davalıların kusur oranlarına ilişkin farklı tespitler yapılmış ise de tüm raporlarda murisin % 40 oranında kusurlu olduğunun belirtilmesi ve davalıların kusur oranlarının açılacak rücu tazminat davasında değerlendirilmesinin mümkün olması nedeniyle yeni bir kusur raporu alınmasına gerek olmadığı gerekçesiyle bu rapor hükme esas alınmış olup karara karşı davalı Engin Koyuncu vekilinin istinaf başvurusunun Bölge Adliye Mahkemesince esastan reddedildiği, bu kararın da davalı Engin Koyuncu vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine Özel Dairece davacıların murisi Şeref Gavaz'ın bağımsız çalışan olduğu gözetildiğinde iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin büyük çoğunluğunun muris tarafından alınması gerektiği gözetilerek A sınıf iş güvenliği uzmanından oluşacak bilirkişi heyetinden olayın oluşuna uygun kusur oranlarının tespiti için yeniden rapor alınması gerektiği gerekçesiyle bozulmasından sonra İlk Derece Mahkemesince verilen direnme kararının davalı Engin Koyuncu vekili tarafından temyiz edildiği anlaşılmıştır.

15. Yukarıdaki açıklamalara göre somut olay değerlendirildiğinde; olayın oluş şekli, müteveffanın hizmet akdiyle çalışan olmayıp kendi nam ve hesabına bağımsız çalışması ve Yargıtay denetiminden geçerek kesinleşen Antalya 11. Asliye Ceza Mahkemesinin 2010/29 Esas, 2014/660 Karar sayılı dosyasında olayın meydana gelmesinde müteveffa sigortalının kusurlu olduğuna dair maddi olgunun tespit edildiği gözetildiğinde iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin büyük çoğunluğunun davacıların murisi Şeref Gavaz tarafından alınması gerektiği, bu nedenle 10.05.2018 tarihli kusur bilirkişi raporunun dosya kapsamına uygun olmadığı anlaşıldığından A sınıf iş güvenliği uzmanından oluşacak bilirkişi heyetinden olayın oluşuna uygun kusur oranlarının tespiti için yeniden rapor alındıktan sonra yukarıda (1) numaralı uyuşmazlık kapsamında varılan sonuç itibarıyla alacağın 07.04.2019 tarihli ek rapor ile belirli hâle geldiği dikkate alınıp ayrıca kusur oran ve aidiyetleri ile diğer hususlara ilişkin mahkeme kararını davalı Engin Koyuncu dışındaki davalıların ve davacılar vekilinin istinaf ve temyiz etmemesi nedeniyle oluşan kazanılmış haklar gözetilerek sonuca göre karar verilmesi gerekmektedir.

16. Hukuk Genel Kurulundaki görüşmeler sırasında olayın oluş şekli, ceza davasında davacıların murisi Şeref Gavaz'ın ölümü ile sonuçlanan kazanın meydana gelmesinde davalı Engin Koyuncu'nun tali kusurlu olduğu kabul edilerek verilen adli para cezasının temyiz incelemesinden geçerek kesinleşmesi, eldeki davada kusur oran ve aidiyetlerine ve diğer hususlara ilişkin mahkeme kararını davalı Engin Koyuncu dışındaki davalıların ve davacılar vekilinin istinaf ve temyiz etmemesi gözetildiğinde kesinleşen ceza mahkemesi kararı nedeniyle davalı Engin Koyuncu'nun az da olsa kusurlu kabul edilmesi gerektiğinden ve eldeki davada da bu davalıya % 5 kusur izafe edildiğinden tüm dosya kapsamı ile birlikte değerlendirme yapıldığında direnme kararının bu yönden usul ve yasaya uygun olduğu ancak bozma nedenine göre incelenmeyen davanın esasına ilişkin temyiz itirazlarının incelemesi dosyanın Özel Daireye gönderilmesi gerektiği ileri sürülmüş ise de bu görüş Kurul çoğunluğu tarafından benimsenmemiştir.

17. Hâl böyle olunca Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulması gerekirken, önceki hükümde direnilmesi doğru olmamıştır.

18. O hâlde (2) numaralı uyuşmazlık yönünden direnme kararı bozulmalıdır.

VII. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

(1) numaralı uyuşmazlık yönünden davalı Engin Koyuncu vekilinin temyiz itirazlarının reddi ile usul ve yasaya uygun olan İlk Derece Mahkemesi kararının ONANMASINA (21.06.2023 tarihindeki ikinci görüşmede oy çokluğuyla),

(2) numaralı uyuşmazlık yönünden davalı Engin Koyuncu vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile direnme kararının 6100 sayılı Kanun'un 371 inci maddesi uyarınca BOZULMASINA (14.06.2023 tarihindeki birinci görüşmede oy çokluğuyla),

Dosyanın 6100 sayılı Kanun'un 373 üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca kararı veren İlk Derece Mahkemesine, kararın bir örneğinin de Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine kesin olarak karar verildi.

14 Haziran 2023 Tarihli İlk Görüşme

"KARŞI OY"

(1) numaralı uyuşmazlık yönünden

İlk Derece Mahkemesi ile Özel Daire arasındaki (1) numaralı uyuşmazlık, belirsiz alacak davası olarak açılan eldeki davada maddi tazminat miktarının 22.09.2018 tarihli bilirkişi raporuyla mı yoksa 07.04.2019 tarihli ikinci ek bilirkişi raporuyla mı tam ve kesin olarak belirlenebilir hâlde geldiği; buradan varılacak sonuca göre 08.10.2018 tarihli ilk talep artırımı dilekçesine mi yoksa 27.06.2019 tarihli dilekçenin ıslah dilekçesi mi yahut ikinci talep artırımı dilekçesi mi olduğu belirlenip buna göre bu dilekçeye mi itibar edilmesi gerektiği noktasında toplanmaktadır.

Çoğunluk görüşüne aşağıda açıklanan nedenlerle katılmamıştır.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (6100 sayılı Kanun) 107 nci maddesiyle mülga 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda yer almayan yeni bir dava türü olarak belirsiz alacak ve tespit davası kabul edilmiştir.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Belirsiz alacak ve tespit davası" başlıklı 107 nci maddesinin 28.07.2020 tarihli ve 31199 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 7251 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (7251 sayılı Kanun) ile değiştirilmeden önceki metninde;

“(1) Davanın açıldığı tarihte alacağın miktarını yahut değerini tam ve kesin olarak belirleyebilmesinin kendisinden beklenemeyeceği veya bunun imkânsız olduğu hâllerde, alacaklı, hukuki ilişkiyi ve asgari bir miktar ya da değeri belirtmek suretiyle belirsiz alacak davası açabilir.

(2) Karşı tarafın verdiği bilgi veya tahkikat sonucu alacağın miktarı veya değerinin tam ve kesin olarak belirlenebilmesinin mümkün olduğu anda davacı, iddianın genişletilmesi yasağına tabi olmaksızın davanın başında belirtmiş olduğu talebini artırabilir.

(3) Ayrıca, kısmi eda davasının açılabilirdiği hâllerde, tespit davası da açılabilir ve bu durumda hukuki yararın var olduğu kabul edilir.” düzenlenmesi bulunmakta iken 7251 sayılı Kanun'un 7 nci maddesi ile madde başlığı "Belirsiz alacak davası"; ikinci fıkrası "(2) Karşı tarafın verdiği bilgi veya tahkikat sonucu alacağın miktarı veya değerinin tam ve kesin olarak belirlenebilmesi mümkün olduğunda, hâkim tarafından tahkikat sona ermeden verilecek iki haftalık kesin süre içinde davacı, iddianın genişletilmesi yasağına tabi olmaksızın talebini tam ve kesin olarak belirleyebilir. Aksi takdirde dava, talep sonucunda belirtilen miktar veya değer üzerinden görülüp karara bağlanır." şeklinde değiştirilmiş, maddenin üçüncü fıkrası ise yürürlükten kaldırılmıştır.

Hükümet tasarısında yer almayan bu madde, Türkiye Büyük Millet Meclisi Adalet Komisyonu tarafından esasen baştan miktar veya değeri tam tespit edilemeyen bir alacakla ilgili hak arama durumunda olan kişinin, hukuk sisteminde karşılaştığı güçlüklerin bertaraf edilerek hak arama özgürlüğü çerçevesinde mümkün olduğunca en geniş şekilde korunmasının sağlanması gerekçesi ile ihdas edilmiş ve kanunlaşmıştır.

Davanın belirsiz alacak davası türünde açılabilmesi için davanın açıldığı tarih itibariyle uyuşmazlığa konu alacağın miktar veya değerinin tam ve kesin olarak davacı tarafça belirlenememesi gereklidir. Belirleyememe hâli, davacının gerekli dikkat ve özeni göstermesine rağmen miktar veya değer belirlenmesinin kendisinden gerçekten beklenmemesi durumuna ya da objektif olarak imkânsızlığa dayanmalıdır.

Madde gerekçesinde; "Bu davanın kabul edilmesinin artık salt hukukî korumanın ötesine geçilerek "etkin hukukî koruma"nın gündeme gelmiş olmasının da bunu gerektirdiği belirtildiği gibi, hak arama durumunda olan kişi, talepte

bulunacağı hukukî ilişkiyi, muhatabını ve bu ilişkiden dolayı talep edeceği miktarı asgarî olarak bilmesine ve tespit edebilmesine rağmen, alacağının tamamını tam olarak tespit edemeyebilecektir. Belirsiz alacak ve tespit davalarına ilişkin hükümlerin mukayeseli hukukta da yer aldığı dikkate alınarak, davanın açıldığı tarihte alacağın miktarını yahut değerini tam ve kesin olarak belirleyebilmesinin kendisinden beklenemeyeceği veya bunun imkânsız olduğu hâllerde, alacaklının, hukukî ilişki ile asgarî bir miktar ya da değer belirterek belirsiz alacak davası açabilmesi kabul edilmiştir. Alacaklının bu tür bir dava açması için, dava açacağı miktar ya da değeri tam ve kesin olarak gerçekten belirlemesi mümkün olmamalı ya da bu objektif olarak imkânsız olmalıdır. Belirsiz alacak veya tespit davası açıldıktan sonra, yargılamanın ilerleyen aşamalarında, karşı tarafın verdiği bilgiler ve sunduğu delillerle ya da delillerin incelenmesi ve tahkikat işlemleri sonucu (örneğin, bilirkişi ya da keşif incelemesi sonrası), baştan belirsiz olan alacak belirli hâle gelmişse, davacının, iddianın genişletilmesi yasağına tabi olmaksızın davanın başında belirtmiş olduğu talebini artırabilmesi benimsenmiştir.” şeklindeki açıklamayla alacağın belirsiz olup olmadığı ile ilgili olarak bazı kıstaslar kabul edilmiştir.

Bu kıstaslar; davanın açıldığı tarihte alacağın miktarını yahut değerini tam ve kesin olarak belirleyebilmesinin;

- i. Davacının kendisinden beklenememesi,
- ii. Bunun olanaksız olması,
- iii. Açıkça karşı tarafın verdiği bilgi veya tahkikat sonucu alacağın miktarı ve değerinin tam ve kesin olarak belirlenebilmesinin mümkün olması olarak belirtilmektedir.

Belirsiz alacak davasının getirdiği en önemli etkin koruma, usul ekonomisi ve hak arama özgürlüğüne hizmet etmesi yanında davacının yüksek yargılama giderlerine katlanma ve dava konusu hakkın zamanaşımına uğrama riskini azaltmasıdır.

Zira zamanaşımı süresi, belirsiz alacak davası açılması ile tüm alacak için kesildiğinden davacının belirleyemediği alacağının zamanaşımına uğraması söz konusu olmayacaktır (Hakan Pekcanitez, Belirsiz Alacak Davası, 2011, s. 26-31).

Bu noktada usul kanunlarında yapılacak değişikliklerin zaman bakımından uygulanması ile ilgili açıklama yapılması faydalı olacaktır.

Usul hukuku alanında geçerli temel ilke, yargılamaya ilişkin usul hükümlerinin derhâl yürürlüğe girmesidir. Bu ilkenin benimsenmesinin nedeni ise bu kanun hükümlerinin kamu düzeni ile yakından ilgili olduğu, daima eskisinden daha iyi ve amaca en uygun olduğu fikri ile kanun koyucunun, fertlere ait olan hakların yeni usul hükümleri ile daha önce yürürlükte olan kanundan daha iyi ve daha adil bir şekilde korunacağına ilişkin inancıdır.

Usul kurallarının zaman bakımından uygulanmasında derhâl uygulanırlık kuralı ile birlikte dikkate alınması gereken bir husus da yeni usul kuralı yürürlüğe girdiğinde ilgili “usul işleminin tamamlanıp tamamlanmadığı”dır.

Hemen belirtilmelidir ki dava, dava dilekçesinin mahkemeye verilmesiyle başlayan ve bir kararla (veya hükümle) sonuçlanıncaya kadar devam eden çeşitli usul işlemlerinden ve aşamalarından oluşmaktadır. Yargılama sırasındaki her usul işlemi, ayrı ayrı ele alınıp değerlendirilmeye tabi tutulmalıdır.

Bir usul işlemi yargılama sırasında yapılmaya başlanıp tamamlandıktan sonra yeni bir usul kuralı yürürlüğe girerse söz konusu işlem geçerliliğini korur. Başka bir deyişle tamamlanmış usul işlemleri, yeni yürürlüğe giren usul hükmünden (veya kanunundan) etkilenmez. Buna karşın bir usul işlemine başlanmamış veya başlanmış olup da henüz tamamlanmamış ise yeni usul hükmü (veya kanunu) hemen yürürlüğe gireceğinden etkilenir. Çünkü usule ilişkin kanunlar -tersine bir kural benimsenmediği takdirde- genel olarak hemen etkili olup uygulanırlar (Saim Üstündağ, Medeni Yargılama Hukuku, Cilt I, İstanbul 1997, s. 73 ilâ 78).

Yapılan açıklama ve ilkelere uygun olarak 6100 sayılı Kanun'un "Zaman bakımından uygulanma" başlığını taşıyan 448 inci maddesinin birinci fıkrası da, "Bu Kanun hükümleri, tamamlanmış işlemleri etkilememek kaydıyla derhâl uygulanır" hükmünü içermektedir. Bu madde hükmüne göre kanunda aksine bir düzenleme getirilmediği takdirde yeni usul hükümlerinin tamamlanmış usul işlemlerine bir etkisi olmayacak, önceki kanuna veya hükümlere göre yapılmış ve tamamlanmış olan işlemler geçerliliğini koruyacaktır. Buna karşın tamamlanmamış usul işlemleri yeni kanun hükümlerine göre yapılacaktır. Nitekim aynı hususlar Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 18.03.2021 tarihli ve 2017/4-1397 Esas, 2021/292 Karar ile 27.12.2022 tarihli ve 2022/(22)9-668 Esas, 2022/1841 Karar sayılı kararında da vurgulanmıştır.

Diğer taraftan belirsiz alacak davasını açan davacı, alacağı belirlenebilir hâle geldikten sonra kesin talep sonucunu mahkemeye bildirecektir. Talep sonucunun kesin olarak belirlenmesi genellikle geçici talep sonucunun artırılması şeklinde olacaktır. Kanun talep sonucunun artırılmasına açıkça izin verdiğiinden ayrıca karşı tarafın iznine veya ıslah yoluna başvurulmasına gerek bulunmamaktadır. Davacı tarafça talep sonucunun kesinleştirilmesi üzerine geçici talep sonucu değil kesin talep sonucu esas alınmalıdır (Pekcanitez, s. 56).

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 107 nci maddesinin ikinci fıkrası ile tahkikatın sona ermesine kadar davanın başında belirtilen talebin artırılabilmesi kabul edilmişken 7251 sayılı Kanun'un 7 nci maddesi ile 6100 sayılı Kanun'un 107 nci maddesinin ikinci fıkrasında yapılan değişiklikle talep sonucunun belirlenmesi mümkün olduğunda hâkim tarafından tahkikat sona ermeden verilecek iki haftalık kesin süre içinde davacının talebini artırabileceğine dair düzenleme yapılmıştır.

Bu açıklamalara göre 28.07.2020 tarihinde yürürlüğe giren 7251 sayılı Kanun'un 7 nci maddesi ile 6100 sayılı Kanun'un 107 nci maddesinin ikinci fıkrasında yapılan değişiklikle talep sonucunun belirlenmesi mümkün olduğunda hâkim tarafından tahkikat sona ermeden verilecek iki haftalık kesin süre içinde davacının talebini artırabileceğine dair düzenleme yapılmış ise de bu kanunların

geriye yürümemesi ilkesi ve talep artırımının yapılmakla tamamlanmış usuli işlem olması nedeniyle eldeki davada talep artırım dilekçelerinin tarihi itibarıyla bu yeni hükmün uygulanamayacağı açıktır.

O hâlde eldeki davanın yasal dayanağı olan 6100 sayılı Kanun'un 107 nci maddesinin ikinci fıkrasının ilk hâlinde yer alan düzenlemeye göre belirsiz alacak davasını açan davacı, alacağı belirlenebilir hâle geldikten sonra kesin talep sonucunu mahkemeye bildirecektir. Talep sonucunun kesin olarak belirlenmesi genellikle geçici talep sonucunun artırılması şeklinde olacaktır. Kanun talep sonucunun artırılmasına açıkça izin verdiğiinden ayrıca karşı tarafın iznine veya ıslah yoluna başvurmasına gerek bulunmamaktadır. Davacı tarafça talep sonucunun kesinleştirilmesi üzerine geçici talep sonucu değil kesin talep sonucu esas alınmalıdır (Pekcanıtez, s. 56).

Davacı davalının delillerini sunmasından sonra alacağını belirleyebilir. Bu durum özellikle bilirkişi aracılığı ile zararın tam olarak belirlenmesinden sonra söz konusu olabilir. Ancak bunun için davacı bir kez talep sonucunu belirleyebilme olanağına sahiptir. Birden fazla bilirkişi incelemesi yaptırılmış ise her bilirkişi incelemesinden sonra talep sonucunu yeniden belirleyebilme hakkına sahip değildir. Davacı talep sonucunu belirledikten sonra artırmaya kalkışırsa bu iddianın genişletilmesi yasağına tâbi olacaktır (Hakan Pekcanıtez, Medeni Usul Hukuku, C.II, Onbeşinci Baskı, İstanbul 2017, s. 1052, 1053).

Davacı aceleci davranıp talep sonucunu belirledikten sonra alacağının daha fazla olması gerektiğini düşünerek talep sonucunu artırmaya kalkışırsa karşı tarafın açık iznine ihtiyaç duyacaktır. Kanun talep sonucunun kesin olarak belirlenmesi için davacıya sadece bir kez olanak tanımaktadır. İkinci kez talep sonucu belirlenmek istendiğinde karşı taraf izin vermezse ya da hiç ses çıkarmazsa davalının talep sonucunu artırmak için ıslah yoluna başvurması ve ıslah suretiyle talep sonucunu artırması mümkündür (Pekcanıtez, Medeni Usul Hukuku, s. 1066).

Nitekim davacı aceleci davranıp geçici talep sonucunu kesin sonuca dönüştürdükten sonra alacağın daha fazla olması gerektiğini düşünerek bir kez daha talep sonucunu artırmaya kalkıştığı takdirde iddianın genişletilmesi yasağı ile karşı karşıya kalacağı için bunu ancak davalının açık muvafakatı yahut ıslaha başvuru suretiyle gerçekleştirebilir (Süha Tanrıver, Medeni Usul Hukuku, C. 1. Ankara 2016, s.591).

Somut olayda davacılar vekili belirsiz alacak davası olarak açtığı davada davacı eş Fatma Gavaz yönünden 1.000,00 TL maddi, 40.000,00 TL manevi tazminatın, çocuklar Buse ve Halil Gavaz yönünden 1.000,00'er TL maddi, 30.000'er TL manevi tazminatın, baba Halil Gavaz yönünden ise 1.000,00 TL maddi, 40.000,00 TL manevi tazminatın davalılardan tahsiline karar verilmesini talep etmiş; 08.10.2018 tarihli talep artırım dilekçesi ile 22.09.2018 tarihli bilirkişi raporuna itiraz etmekle birlikte bu rapor doğrultusunda eş Fatma Gavaz yönünden maddi tazminat miktarını 181.769,49 TL'ye, çocuk Buse Gavaz yönünden

69.384,50 TL'ye, çocuk Halil Gavaz yönünden 39.067,71 TL'ye yükseltmiştir. Ancak 27.06.2019 tarihli ikinci talep artırımı dilekçesi ile tamamlama harcını yatırarak 07.04.2019 tarihli ek bilirkişi raporunda belirlenen miktarlar doğrultusunda talebini iki kez arttırarak davacı eş Fatma Gavaz yönünden maddi tazminat miktarını 219.748,45 TL'ye , çocuk Buse Gavaz yönünden 79.007,70 TL'ye, çocuk Halil Gavaz yönünden ise 42.460,06 TL'ye çıkarmıştır.

Yukarıdaki açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde davacılar vekili her ne kadar 22.09.2018 tarihli bilirkişi raporuna itiraz etmiş ise de rapora ilişkin itirazlarının karşılanmasını veya ek rapor alınmasını beklemezsizin aceleci davranıp 08.10.2018 tarihli talep artırımı dilekçesiyle talep sonucunu belirlediği anlaşıldığından artık davacılar vekilinin 07.04.2019 tarihli ek bilirkişi raporunda belirtilen miktarları esas alarak daha fazla alacağı olduğunu düşünerek talep sonucunu ikinci kez arttırmaya yönelik verdiği 27.06.2019 tarihli talep artırımı dilekçesine hukuki değer atfedilemeyeceği açıktır. Hâl böyle olunca İlk Derece Mahkemesince 08.10.2018 tarihli ilk talep artırımı dilekçesi hükme esas alınması gerekirken 27.06.2019 tarihli ikinci talep artırımı dilekçesine itibar edilerek karar verilmesi isabetli bulunmamıştır.

Bu itibarla (1) numaralı uyuşmazlık yönünden Özel Dairenin bozma kararı usul ve yasaya uygun olduğundan Sayın Çoğunluğun görüşüne açıklanan nedenlerle katılmamaktayım.

(2) numaralı uyuşmazlık yönünden

İlk Derece Mahkemesi ile Özel Daire arasındaki (2) numaralı uyuşmazlık; davacıların murisinin çalışma şekli, olayın oluşu, ceza davasındaki maddi olgunun hukuk hâkimini bağladığı ve davacıların murisi Şeref Gavaz'ın bağımsız çalışan olduğu gözetildiğinde iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin büyük çoğunluğunun davacıların murisi tarafından alınması gerektiğinin kabulünün dosya kapsamına uygun olup olmadığı; buradan varılacak sonuca göre A sınıf iş güvenliği uzmanından oluşacak bilirkişi heyetinden olayın oluşuna uygun kusur oranlarının tespiti için yeniden rapor alınmasının gerekip gerekmediği noktasında toplanmakta olup çoğunluk tarafından kararın Özel Daire bozma kararında gösterilen nedenlerden dolayı bozulması gerektiği kabul edilmiştir.

Çoğunluk görüşüne aşağıda açıklanan nedenlerle katılmamıştır.

Öncelikle ceza mahkemesi kararlarının hukuk davasına etkisi başka deyişle ceza mahkemesinin hangi kararlarının hukuk mahkemelerini bağlayacağı konusu üzerinde durulmalıdır.

Ceza mahkemesi kararlarının hukuk mahkemesine (davasına) etkisi, hukukumuzda mülga 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun (818 sayılı Kanun) 53 üncü maddesinde [6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun (6098 sayılı Kanun) 74 üncü maddesi] düzenlenmiş olup hukuk hâkimi, ceza mahkemesinin kesinleşmiş kararları karşısında ilke olarak bağımsız kılınmıştır.

Bu ilke, ceza kurallarının kamu yararı yönünden bir yasağın yaptırımını, aynı uyumsuzluğu kapsamına alan hukuk kurallarının ise kişi ilişkilerinin medeni hukuk alanında düzenlenmesi ve özellikle tazmin koşullarını öngörmesi esasına dayanmaktadır.

Mülga 818 sayılı Kanun'un "Ceza Hukuku İle Medeni Hukuk Arasında Münasebet" başlıklı 53 üncü maddesinde; "Hâkim, kusur olup olmadığına yahut haksız fiilin faili temyiz kudretini haiz bulunup bulunmadığına karar vermek için ceza hukukunun mesuliyete dair ahkemiyle bağlı olmadığı gibi, ceza mahkemesinde verilen beraat kararıyla da mukayyet değildir. Bundan başka ceza mahkemesi kararı, kusurun takdiri ve zararın miktarını tayin hususunda dahi hukuk hâkimini takyit etmez." hükmü yer almakta olup 6098 sayılı Kanun'un 74 üncü maddesinde de aynı düzenleme bulunmaktadır.

Bu açık hüküm karşısında ceza mahkemesince verilen beraat kararı, kusur ve derecesi, zarar tutarı, temyiz gücü ve yükletilme yeterliği, illiyet gibi esasların hukuk hâkimini bağlamayacağı konusunda duraksama bulunmamaktadır.

Hemen belirtilmelidir ki, hukuk hâkiminin yukarıda açıklanan bu bağımsızlığı sınırsız değildir. Gerek öğretilerde ve gerekse Yargıtayın yerleşmiş içtihatlarında ceza hâkiminin tespit ettiği maddi olaylarla ve özellikle fiilin hukuka aykırılığı konusu ile hukuk hâkiminin tamamen bağlı olacağı kabul edilmektedir. Diğer bir anlatımla maddi olayları ve yasak eylemlerin varlığını belirleyen ceza mahkemesi kararı, taraflar yönünden kesin delil niteliğini taşır.

Vurgulamakta yarar vardır ki, hukuk usulü bir şekil hukukudur. Davanın açılması, itirazların ileri sürülmesi, tanıkların ve diğer delillerin bildirilmesi belirli süre koşullarına bağlı kılındığı gibi ikinci tanık listesi verilememesi, iddia ve savunmanın genişletilmesi yasağı gibi yargılamanın süratle sonuçlandırılması gayesi ile belirli kısıtlamalar getirilmiştir. Bunun sonucunda hukuk hâkimi şekli gerçeği arayacak, maddi gerçek öncelikli hedef olmayacaktır. Ancak ceza hâkimi bunun tersine öncelikli hedef olarak maddi gerçeğe ulaşmaya çalışacaktır. O hâlde ceza mahkemesinin maddi nedensellik bağı (illiyet ilişkisi) tespit eden kesinleşmiş hükmünün hukuk hâkimini bağlamasına, 818 sayılı Kanun'un 53 üncü maddesi bir engel oluşturmaz.

Yargıtayın yerleşik uygulamasına ve öğretilerdeki genel kabule göre maddi olgunun tespitine ilişkin ceza mahkemesi kararı hukuk hâkimini bağlar. Ceza mahkemesinde bir maddi olayın varlığı ya da yokluğu konusundaki kesinleşmiş kabule rağmen aynı konunun hukuk mahkemesinde yeniden tartışılması olanaklı değildir (Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 15.06.2022 tarihli ve 2019/10-111 Esas, 2022/948 Karar ile 15.12.2022 tarihli ve 2021/10-292 Esas, 2022/1759 Karar sayılı kararları).

Somut olayda Antalya Cumhuriyet Başsavcılığının 2010/1352 Esas sayılı iddianamesi ile davalılar İsmail Hakkı Topaloğlu ve Engin Koyuncu hakkında davacıların murisi Şeref Gavaz'ın taksirle ölümüne sebebiyet verme suçundan

cezalandırılması istemiyle ceza davası açıldığı, Yargıtay 12. Ceza Dairesi tarafından onanan Antalya 11. Asliye Ceza Mahkemesinin 12.11.2014 tarihli ve 2010/29 Esas, 2010/1352 Karar sayılı kararında beş ayrı bilirkişi raporu alınmasına rağmen hangi rapora itibar edildiği açıkça belirtilmeksizin 03.10.2009 tarihinde muris Şeref Gavaz'ın dava dışı Ayhan Uğuz'a ait dairenin yangın merdivenine açılan kapısının altındaki boşluğa mermer yapmak isterken yangın merdiveni boşluğuna düşerek vefat ettiği, mimari projede yangın merdiveni boşluğunda koruyucu kafes ve korkuluk sistemi bulunması zorunlu olmasına rağmen binada kafes ve korkuluk sistemi yapılmadan dairelerin sahiplerine teslim edilmesi nedeniyle olayın meydana gelmesinde davalı İsmail Hakkı Topaloğlu'nun asli kusurlu; mimari projedeki koruyucu kafes ve korkuluk sisteminin yapılmasına ilişkin denetim görevini yerine getirmeyen inşaatın mimarı ve proje sorumlusu davalı Engin Koyuncunun olayın meydana gelmesinde tali kusurlu olduğu gerekçesiyle davalıların taksirle ölüme sebebiyet verme suçundan adli para cezası ile cezalandırılmalarına karar verildiği, Kurum müfettiş raporunda murisin % 40; davalılar İsmail Hakkı Topaloğlu ve Engin Koyuncu'nun % 60 kusurlu olduğunun belirtildiği, eldeki davada alınan 10.05.2018 tarihli heyet bilirkişi raporunda ise boşluktan düşme ihtimalini öngörebilecek durumda olmasına rağmen kişisel güvenliğini ihmâl ederek tedbirsiz ve dikkatsiz davranan murisin % 40; gerekli ikaz ve uyarılarda bulunmayan daire sahibi dava dışı Ayhan Uğuz'un % 10; inşaat mimari projesini yapan ve inşaat işlerinin projeye uygun yapılıp yapılmadığını denetlediğini beyan eden ve ceza yargılaması sonucunda mahkumiyet kararı kesinleşen davalı Engin Koyuncu'nun % 5; yangın merdiveni boşluğunu geçici korkuluklarla güvenli hâle getirmeyen daire sahiplerini ve bu kişilerin tadilat için anlaşmaya vardığı kişileri uyarmayan, bilgilendirmeyen ve inşaat alanında tam bir otorite sağlamayan davalı şirketin ise (şirket yetkilisi İsmail Hakkı Topaloğlu'nun % 5 oranında sorumluluğu bulunmakla) % 45 oranında kusurlu olduğunun bildirildiği anlaşılmıştır.

İlk Derece Mahkemesince 10.05.2018 tarihli heyet bilirkişi raporunda belirtilen kusur oranlarının dosya kapsamına uygun olduğu, ceza dosyasındaki kusur raporları ile eldeki davadaki kusur raporu arasında davalıların kusur oranlarına ilişkin farklı belirlemeler olsa da tüm raporlarda murisin % 40 oranında kusurlu olduğunun belirtilmesi ve davalıların kusur oranlarının açılacak rücuat tazminat davasında değerlendirilmesinin mümkün olması nedeniyle yeni bir kusur raporu alınmasına gerek olmadığı gerekçesiyle davanın kısmen kabulüne dair verilen karara karşı davalı Engin Koyuncu vekilinin istinaf başvurusunun Bölge Adliye Mahkemesince esastan reddedildiği, bu kararın da davalı Engin Koyuncu tarafından temyizi üzerine Özel Dairece davacıların murisi Şeref Gavaz'ın bağımsız çalışan olduğu gözetildiğinde iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin büyük çoğunluğunun muris tarafından alınması gerektiği gözetilerek A sınıf iş güvenliği uzmanından oluşacak bilirkişi heyetinden olayın oluşuna uygun kusur oranlarının tespiti için yeniden rapor alınması gerektiği gerekçesiyle bozulmasından sonra İlk

Derece Mahkemesince verilen direnme kararının davalı Engin Koyuncu vekili tarafından temyiz edildiği anlaşılmıştır.

Yukarıdaki açıklamalara göre olayın oluş şekli, ceza davasında davacıların murisi Şeref Gavaz'ın ölümü ile sonuçlanan kazanın meydana gelmesinde davalı Engin Koyuncu'nun tali kusurlu olduğu kabul edilerek verilen adli para cezasının temyiz incelemesinden geçerek kesinleşmesi, eldeki davada kusur oran ve aidiyetlerine ve diğer hususlara ilişkin mahkeme kararını davalı Engin Koyuncu dışındaki davalıların ve davacının istinaf ve temyiz etmemesi gözetildiğinde kesinleşen ceza mahkemesi kararı nedeniyle davalı Engin Koyuncu'nun az da olsa kusurlu kabul edilmesi gerektiğinden ve eldeki davada da bu davalıya % 5 kusur izafe edildiğinden tüm dosya kapsamı ile birlikte değerlendirme yapıldığında direnme kararının bu yönden usul ve yasaya uygun olduğu kabul edilmelidir.

Bu itibarla (2) numaralı uyuşmazlık yönünden direnme kararı usul ve yasaya uygun olup bozma nedenine göre incelenmeyen davanın esasına ilişkin temyiz itirazlarının incelemesi dosyanın Özel Daireye gönderilmesi gerektiği görüşünde olduğumdan Sayın Çoğunluğun bozma düşüncesine katılmıyorum.